

Collegiegeldverhoging aanslag op kenniseconomie

Aanleiding: Collegiegeld loopt op tot €2100,-

Plasterk heeft zijn 1,1 miljard gevonden en studenten moeten er aan geloven. Ze gaan van 2009 tot 2018 ieder jaar 22 euro meer collegiegeld betalen dan het jaar ervoor. De afgelopen tien jaar steeg het collegiegeld al met gemiddeld 32 euro per jaar. Als we die lijn doortrekken komen we in 2018 uit op een collegiegeld dat 1/3 deel hoger ligt dan nu het geval is. (zie bijlage). Dit is geen lichtzinnige maatregel waar studenten 'twee kratten bier' per jaar voor moeten laten staan. Het huidige collegiegeld is al hoger dan een modaal maandinkomen en maar liefst twee keer zo hoog als het maandinkomen van een bijstandsouder. Dat zijn geen kleine bedragen wanneer je 17 of 18 bent, zelf je opleiding moet betalen en je bij de supermarkt €4,50 per uur verdient. Veel politici en beleidsmakers vinden het huidige collegiegeld een schijntje omdat ze vanuit hun eigen financiële perspectief redeneren. Als je er 340 uur voor achter de kassa moet staan, lijkt het ineens een stuk meer. In 2018 zal de aankomende student maar liefst 470 uur achter de kassa moeten doorbrengen om het collegiegeld voor een jaar te kunnen ophoesten. Daarbovenop zijn de levenskosten flink gestegen terwijl de studiefinanciering niet meestijgt, waardoor het voor minder draagkrachtige studenten nu al moeilijk is om het hoofd boven water te houden. Deze ingreep zet duidelijk koers richting eliteonderwijs.

▪ **Coalitiepartijen belazeren kiezers**

Coalitiepartijen doen in hun verkiezingsprogramma's beloftes om meer te investeren in hoger onderwijs en het collegiegeld niet verder te verhogen. Door in te stemmen met de cumulatieve verhoging van het collegiegeld met 22 euro per jaar breken deze partijen hun beloftes. De PvdA zegt in haar verkiezingsprogramma: "Nederland investeert – zeker in vergelijking met andere landen – weinig in het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Die investeringen moeten omhoog."¹ De investeringen blijken echter van studenten zelf te moeten komen en gaan niet naar het hoger onderwijs maar naar de lerarensalarissen. Het CDA wijkt zelfs nog verder af van haar verkiezingsbeloftes: "De collegiegelden gaan niet omhoog, om zo de toegankelijkheid van het hoger onderwijs te waarborgen", staat letterlijk in het verkiezingsprogramma.²

▪ **Kabinet wil voor dubbeltje op eerste rij**

Nederland wil voldoen aan de Lissabon doelstelling van om maar liefst 50% van de bevolkingen opleiding in het HBO of aan een universiteit te laten afronden, maar de grenzen aan de groei van het aantal hoger opgeleiden zijn in zicht. Vrijwel alle havisten en vwo-ers waarvan de ouders hoger opgeleid zijn stromen door naar een hogeschool of universiteit. Er is echter nog wel veel te winnen bij zogenoemde 'pionierstudenten'; studenten waarvan de ouders niet hebben gestudeerd. Juist deze studenten durven zich minder makkelijk in de schulden te steken. Slechts 13% van hen heeft een lening³ tegenover 22% gemiddeld.⁴ Zij behoren al tot de minst draagkrachtige studenten en daarom zal het hogere collegiegeld hen afschrikken om toch de stap naar hoger onderwijs te gaan maken. Dit wordt ook bevestigd door internationaal onderzoek. Studenten met een lagere sociaaleconomische achtergrond zijn gevoelig voor collegiegeldverhoging.⁵

¹ Verkiezingsprogramma PvdA

² Verkiezingsprogramma CDA

³ Leengedrag van studenten in het hoger onderwijs, onderzoek SEO, 2003

⁴ Leengedrag van studenten, ITS panelonderzoek in opdracht van OCW, december 2005

⁵ CPB, Pijlers onder de kenniseconomie, 2002

Dit kabinet wil de kenniseconomie actief stimuleren. Dat vergt meer investeringen in het hoger onderwijs.⁶ Op dit moment investeert Nederland zeer weinig in onderwijs in vergelijking met andere geïndustrialiseerde landen, 5,1% ten opzichte van 6,2% van het BBP. Goed hoger onderwijs kost geld, zeker als je de onderwijspositie van Nederland op internationale schaal nog wilt verbeteren, zoals het huidige kabinet stelt⁷. Maar in plaats van te investeren in het onderwijs wordt het extra collegegeld dat studenten moeten ophoesten niet eens geïnvesteerd in beter hoger onderwijs, maar laat het kabinet studenten betalen voor de hogere lerarensalarissen.

Argumenten tegen

Niet alleen is het verhogen van het collegegeld in tegenspraak met wat het kabinet zegt te willen doen, er zijn ook nog vele argumenten tegen. We hebben de belangrijkste geïnterpreteerd:

- **Toegankelijkheid van het onderwijs is essentieel**

De keuze om wel of niet te gaan studeren is voornamelijk afhankelijk van een afweging in kosten en baten.⁸ Wanneer kosten steeds meer bij de student komen te liggen en de baten onduidelijk blijven, zal deze afweging eerder negatief uitvallen. Door hoger onderwijs duurder te maken, wordt de drempel om te gaan studeren hoger. Juist scholieren die vaker twifelen over wel of niet studeren, zoals pionierstudenten en allochtone studenten, zullen hierdoor eerder afhaken. De zoon van de tandarts zal zich misschien niet zo snel laten afschrikken door hoog collegegeld, maar de dochter van de slager misschien wel. Uiteindelijk betaalt de maatschappij hier de rekening voor omdat stilstand achteruitgang is voor een kenniseconomie als Nederland. Toegankelijker hoger onderwijs is van belang om internationaal als kenniseconomie voorop te lopen.

- **Hoger collegegeld leidt tot risicomijdend gedrag**

Hoger collegegeld beïnvloedt het keuzegedrag van de student. Studies 'waar je later niets mee kunt verdienen' zullen studenten links laten liggen. Als je waar voor je geld wilt, kies je op zijn minst voor een beroep waarvan het arbeidsmarktperspectief en de salarissen goed zijn. De vraag is of het lerarenberoep zal kunnen concurreren met het bedrijfsleven, ook al gaan de salarissen nu iets omhoog. Moeilijke studies met maatschappelijke waarde, zoals natuurkunde of theologie zullen misschien minder gekozen worden. Als je kunt kiezen voor een studie als bedrijfskunde, waar je later waarschijnlijk veel mee gaat verdienen of een zware en lastige studie als wiskunde, waarbij de kans dat je uitvalt veel groter is en je daarnaast ook nog eens minder kans maakt op een dikbetaalde baan, slaat de balans eerder om naar bedrijfskunde. Aan de ene kant omdat studenten bang zijn de moeilijke studie niet af te kunnen maken, aan de andere kant omdat ze bang zijn geen goed betaalde baan te vinden. In beide gevallen blijft de student namelijk achter met een enorme studieschuld. Bètatechnische studies en de studie geneeskunde worden nog eens extra benadeeld. Deze studies duren een jaar of meer langer dan de standaard studie. Langer dat hoge collegegeld betalen dus en meer schulden maken. En dat terwijl er een schrijnend tekort is aan hoger opgeleide bètatechnici.⁹

- **Investeren in onderwijs levert Nederland geld op**

Investeren in hoger onderwijs zijn ontzettend rendabel. Hoger opgeleide studenten betalen later alle publieke investeringen in hoger onderwijs terug in de vorm van

⁶ Innovatieplatform, Kennisinvesteringsagenda, 2006-2016

⁷ Ministerie van OCW, Strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid, 2007, p. 38

⁸ Onderwijsraad, Doelgericht investeren in onderwijs, 2006, p. 35

⁹ Innovatieplatform, Kennisinvesteringsagenda, 2006-2016

belasting. De rate of return is maar liefst 6,95%.¹⁰ De overheid maakt op zijn investeringen in de student dus bijna 7% winst, omdat hoger opgeleide studenten later meer gaan verdienen en dus ook veel meer belasting betalen. De overheid heeft er financieel gezien meer baat bij dat studenten een opleiding aan een hogeschool of universiteit afronden als de studenten zelf: het maatschappelijk rendement van onderwijs is hoger dan het individueel rendement. Publieke investeringen zorgen ervoor dat studenten inderdaad gaan studeren en dat iedereen gelijke toegang heeft tot het onderwijs, onafhankelijk van draagkracht.¹¹ Maar de maatschappij heeft natuurlijk niet alleen in financieel opzicht baat bij zoveel mogelijk hoger opgeleiden: Nederland verdient de beste artsen, leraren, advocaten en fysiotherapeuten, en die krijgen we niet als getalenteerde scholieren om financiële redenen van een opleiding afzien.

Conclusie: Verhoging collegegeld is in strijd met kabinetsbeleid en werkt tegen zich zelf

Uit al deze punten blijkt dat, wanneer we niet meer publiek gaan investeren in ons hoger onderwijs, maar de lasten steeds meer verschuiven naar de gebruiker, de student, we een negatieve spiraal inzetten. Dit leidt tot stilstand van onze kenniseconomie en uitsluiting van bepaalde studenten uit het hoger onderwijs. Bovendien is het in strijd met het kabinetsbeleid en de verkiezingprogramma's van de coalitieprogramma's.

¹⁰ OESO, Thematic review of tertiary education, 2007

¹¹ Onderwijsraad, Doelgericht investeren in onderwijs, 2006, p. 34

Bijlage: Collegegeld stijgt tot meer dan 2100 euro

Als gevolg van de collegegeldverhoging van minister Plasterk van 22 euro cumulatief over een periode van tien jaar, stijgt het verwachte collegegeld tot meer dan 2100 euro in 2018.

Collegegeld verhoging					
Jaar	Collegegeld in euro	in gulden	Vershil tov vorig jaar	22 euro van Plasterk	Verwachte Totale Stijging
1998	1248	2750			
1999	1278	2816	30		
2000	1304	2874	26		
2001	1330	2930	25		
2002	1395		65		
2003	1445		50		
2004	1476		31		
2005	1496		20		
2006	1519		23		
2007	1538		19		
2008	1565		27		
2009	1565		32*	22	1619
2010	1565		32	22	1673
2011	1565		32	22	1727
2012	1565		32	22	1781
2013	1565		32	22	1835
2014	1565		32	22	1889
2015	1565		32	22	1943
2016	1565		32	22	1997
2017	1565		32	22	2051
2018	1565		32	22	2105

- Gemiddelde stijging over de periode 1999-2008

